

Obilježavajući i evocirajući sjećanja na 75. obljetnicu osnivanja 43. istarske divizije, divizije ponosa, slobode i sjedinjenja, kako ju je od milja oslovljavao narod Istre, u dužnoj smo obavezi i povijesno odgovorni, da i u ovoj prilici u ime antifašističke Istre i naših građana izrazimo neizmjernu zahvalnost uz vječitu slavu našim velikim žrtvama, koji su otpor fašizmu za našu nacionalnu i socijalnu slobodu životom platili i borbi naših predaka brojnih generacija kroz stoljeća težnjom za sjedinjenje Istre s maticom domovinom čija su htjenja ostvarena u našoj slavnoj NOB-i.

U ime tih ideala koji nas nadahnjuju i čine ponosnim ispred Saveza antifašista Istarske županije pozivamo na solidarnost u zaštiti digniteta naše slavne NOB-e, promicanju antifašističkih civilizacijskih vrijednosti slobode, pravde i jednakosti za sve.

Istra se u dramatičnom vrtlogu Drugog svjetskog rata našla u raljama fašizma, ali istovremeno i snažnim antifašističkim pokretom, čiju inspiraciju zdravog duha i odlučnosti u zaštiti vlastitog identiteta i dostojanstva crpi iz brojnih svjetlih primjera otpora nadirajućem fašizmu u Europi: Labinskom republikom, Proštinskom bunom, Pulskih radničkih štrajkova, Pobune tinjanskih žena, akcije Gortanovaca i drugih događaja koje povijest pamti, jer Istrani prije svega radnik i seljak, bio on Hrvat, Slovenac ili Talijan, nije se mirio sa fašističkim represivnim nasiljem. Prinude i terora nisu uspjeli pokoriti plemenite ideale Istrana, koji uzvraćaju ponosom i prkosom.

U Čabru je 29. kolovoza 1944. godine osnovana III. Istarska brigada, a istog dana osnovana je i 43. istarska divizija na svečanom zboru postrojavanja boraca u Čabru u čiji sastav su ušle I. brigada "Vladimir Gortan", II. I III. Istarska brigada, tri partizanska odreda, Talijanski bataljun "Pino Budicin", brojne vojno pozadinske jedinice i ustanove.

Područje operativnog djelovanja 43. istarske divizije uz Istru, prostiralo se i van njenih granica u Hrvatskom i Slovenskom primorju, Gorskom kotaru, Pokuplju i sve do Karlovca i Žumberka.

Operativni štab za Istru postao je Štab 43. divizije koja se uključuje u XI. Korpus NOVH i osniva se operativni sektor za Istru. Uz dva bataljuna koji postoje i djeluju u Istri, štab divizije osniva još

tri bataljuna koji stalno borave i operativno, dnevno djeluju u ratnim akcijama na području Istre.

Ratni dokumenti pokazuju, da je razvojni put divizije praćen velikim teškoćama i oskudicama u naoružanju, odjeći, obući, ishrani i sanitetskom materijalu i opremi. Jedino čega nije nedostajalo usprkos svim nedaćama je veliki moral boraca, hrabrost i odvažnost da se pobjedi nacifašistički okupator i ostvare zacrtani ciljevi u rujanskim danima i odlukama Istarskog sabora.

U trenutku osnivanja 43. istarske divizije u sastavu NOVH i NOVJ nalazilo se 30.000 boraca dobrovoljaca iz Istre. Više od 1/4 boraca u sastavu IV. Armije NOVJ činili su istarski borci. Na raznim operativnim zadacima i dužnostima pozadine u Istri bilo je angažirano oko 65.000 osoba muškog i ženskog spola vitalno sposobnih svih uzrasta.

Osnivanju 43. istarske divizije prethodili su brojni značajni povijesni događaji:

28. kolovoza 1942. osnovana je ispod Risnjaka Prva istarska partizanska četa "Vladimir Gortan" koja se odmah prebacuje na Planik u Istru, jezgro je razvoja NOP i NOB-e.

U proljeće 1943. godine osniva se partijsko rukovodstvo za Istru u Karojbi koje se ispravno određuje prema specifičnostima oslobodilačkog pokreta i NOB-e u Istri intenzivirajući pripremu narodnog ustanka.

Kapitulacijom Italije rujna 1943. diljem Istre buknuo je sveopći plebiscitarni narodni ustanak. Ustaničke jedinice NOP-a oslobodile su cijelu Istru, osim Pule. Gotovo svi Istrani učestvuju u razoružavanju stotinu talijanskih garnizona i 18.000 pripadnika talijanske vojske, pitomaca, karabinjera, regruta i financa. Istrani su imali veliko razumijevanje prema talijanskim vojnicima pomažući i zbrinjavajući u odlasku njihovim domovima, šta više naši partizani su ginuli spašavajući 3.600 pitomaca Scuole Crem iz Pule koje su njemački nacisti u tri željezničke kompozicije vozili u nacističko zarobljeništvo ili na istočni front. (O ovom humanom činu talijanska javnost ništa nezna).

Treći Reich iskoristio je slom Kraljevine Italije u rujnu 1943. i sa jakim snagama Wehrmachta nacisti okupiraju cijelu Julijsku krajinu s tim i Istru, za širenje svojih granica stvaranjem vlastitog

carstva od Baltika do Jadrana, osnivaju vlastitu pokrajinu i Operativnu zonu Jadranskog primorja Adriatisches Küsterland. Sve vojne snage Republike sociale di Salo i NDH stavili su pod svoju vojnu administrativnu upravu Trećeg Reicha. Novonastala vojno politička situacija u Istri zadala je njenom stanovništvu teške i krvave rane.

Istarski borci i njen narod brane Istru od nadirajućeg nacističko-fašističkog okupatora

Prve žestoke bitke vode se s nadmoćnim okupatorom na Tićnu 11. rujna 1943., zatim u Sošićima, Labinštini, Lindarskom polju, Tinjanskoj i Supetarskoj dragi i Jadreškima, sa jakom njemačkom kolonom 194. puka, 71. divizije, koju je predvodio pukovnik Kaspar Wölker, a koja se istakla po surovošću u "Staljingradskom paklu". Poznato je, da je po izričitoj hitlerovoj naredbi upućena ova nacistička jedinica iz Senožeca u Istru s namjerom da uguši i slomi narodni ustanak. U prvim bitkama po Istri poginulo je naših 213 hrabrih boraca partizanske vojske.

25. rujna 1943. Istarski sabor u Pazinu – izabrani delegati iz svih krajeva Istre potvrđuju odluku Okružnog NOO za Istru od 13. rujna kojom se Istra izdvaja iz Kraljevine Italije i priključuje matici Hrvatskoj u novoj Jugoslaviji, koje odluke potvrđuje ZAVNOH i AVNOJ, uključujući i Rijeku, Zadar i pripadajuće otoke. Joakim Rakovac izabran je za prvog predsjednika Pokrajinskog NOO za Istru.

U prvoj rečenici čuvenog Proglasa Istarskom narodu nadahnuto piše: "Duh Istre ostao je nepokoren, mi nismo htjeli ostati poslušno roblje".

Osnivaju se brojni NOO, Operativni štab za Istru, Prva i Druga istarska brigada i Odred "Učka".

Hitler se ne miri sa stanjem u Istri. Početkom listopada 1943. godine njemački Wehrmacht angažira najelitnije vojne i policijske snage sjevernog Jadrana i sa 50.000 naružanih vojnika: SS oklopna divizija "Herman Goering", SS gardijska divizija "Adolf Hitler", 44. i 71. pješadijska divizija uz pratnju specijalnih policijskih snaga i talijanskih mussolinijevih fašista, nemilosrdno se

obrušavaju na Istru zastrašujućom osvetničkom "Romelovom fenzivom" da uništi i pokori ustaničku Istru. Bio je to, najkrvaviji obračun u oslobodilačkom ratu Istre i po brutalnosti i životinjskim porivima nezapamćen u povijesti. Samo u osmodnevnom brutalnom divljanju po Istri nacistički krvnici poubijali su i izmasakrirali samo u hrvatskom dijelu Istre 2.500 Istrana, uglavnom nedužnih žitelja, mnogo djece, žena i staraca, a i boraca, najbrutalnijim postupcima, spaljivali žive ljude, ubijali djecu, sadistički pred roditeljima, spalili 1046 domova, odveli u koncentracione logore 1300 partizanskih boraca i 6500 civila od kojih se većina nije vratila svojim domovima.

Bio je to najkrvaviji i najtragičniji događaj u ukupnom povijesnom pamćenju Istre. Narod je bio više nego ogorčen i tražio da se kazne počinitelji. Narodni revolt bio je opravdan. Posljedice su bile stravične, ali otpor Istrana nije slomljen, već suprotno progresivno raste. Izgubljena je jedna bitka, ali nije izgubljen rat. Veoma brzo se konsolidira pozadina i naš NOP. Već u studenom mjesecu osniva se 14 novih partizanskih četa.

Priliv boraca za NOV bio je tako velik, da je već u veljači 1944. više od 4.100 boraca upućeno u jedinice NOV van Istre, najviše u Gorski kotar.

Ova naša regija bila je cijelo vrijeme tijekom rata pod stalnim pritiskom nacističko fašističkih snaga, 97. njemačkog armijskog korpusa i drugih jedinica njemačkog Wehrmachta sa 130.000 naoružanih vojnika i oficira, kojima je zapovijedao general Ludvig Kübler i pet fašističkih (mussolinijevih) brigada Republike di Saló. Prva brigada je bila stacionirana u Trstu, druga u Puli, treća u Rijeci, četvrta u Gorici, a peta u Udinama. Uz to ovaj naš prostor bio je pod stalnim nadzorom i tajnih nacifašističkih policija. Uz njemački SS, djelovao je i lokalni SS kojim su rukovodili ljudi (fašisti) u zelenim uniformama koji su bili iznad crnih košulja kojima rukovode Nicolini, Bradamante i Udovissi.

Kakvu su brigu zadali borci Istre nacifašističkom okupatoru vidljivo je iz zapovjedi br. 9 zapovjednika zone Jadranskog primorja njemačkog generala Küblera od 24.02.1944, nastale temeljem Hitlerove "Upute za borbu protiv bandita na istoku" u kojoj analizira dosadašnje borbe sa partizanskim jedinicama u Istri. Među ostalog priznaje, da je Wehrmacht samo u vremenu od 1.01. do 15.02.1944. (za 45 dana) izgubio 503 vojnika i tri zapovjednika i navodi da je registrirano:

181 napad na Wehrmacht

25 napada na željezničke pruge

22 napada eksplozivom na cestovne i željezničke mostove

25 sabotaža na telefonsko-telegrafskim linijama

68 uništenih ili ozbiljno oštećenih vozila itd.

I zaključuje: "Uhićeni banditi moraju biti obješeni ili strijeljani kao i oni koji podupiru bandite..."

U takvim su se okolnostima borili naši hrabri borci zajedno s ostalim borcima diljem domovine, a nerijetko i van njenih granica, uz velike žrtve.

U osvetničkim pohodima i ofenzivama strave i užasa po Istri nacifašistički krvnici našim su narodima nanijeli teške neizbrisive rane. O tome svjedoči 400 spomenika palim borcima i žrtvama fašističkog terora i više od toliko spomen-obilježja, a o tome svjedoče i tragične sudbine naših sela i naselja, poput Kresina, Šajina, Bokordića, Lipe, Brgudca i svih drugih temeljito spaljenih naselja na Čićariji, Barbića, Kunja, Grdosela, Gajane, Cerovlja, Kanfanara, Zrenja, Pazina, Velog Mluna, Zabrežana, Kašćerge, Zgrabljica, Zarečja, Muna i drugih.

Svoju nacionalnu slobodu i sjedinjenje s domovinom Hrvatskom Istra je skupo platila sa 17.000 žrtava u Drugom svjetskom ratu što je npr. više nego svih žrtava Hrvatske u Domovinskom ratu.

Na tlu Istre pružen je prvi oružani otpor nadirajućem fašizmu Europe, jer mi nismo htjeli biti poslušno roblje, na što nas je talijanski fašizam prisiljavao.

Upravo u našoj zajedničkoj antifašističkoj borbi svih naroda i narodnosti, Titovom politikom jednakosti i pravednosti stvorena je povijesna prekretnica čija je srž kod nas u Istri u bratskoj convinezi i antifašističkoj fratelanci, čijom odlučnom voljom su otklonjene tragične višestoljetne međusobne traume i smirene povijesne strasti na Jadranu.

Slavenski narod Istre morao je oružjem braniti svoj identitet i svoje dostojanstvo. U toj borbi imao je svestranu podršku i pomoć talijanskih antifašista i jedino takva povijesna istina treba služiti kao osnova suživota između dva naroda.

Stoga evociranjem sjećanja na 43. istarsku diviziju istovremeno naše osjećaje i zasluženu pažnju posvećujemo svim antifašističkim borcima neovisno od toga u kojim su se jedinicama NOV borili: 13. primorsko-goranskoj diviziji, jedinicama Karlovačkog i Ličkog područja, Prekomorskim brigadama, Pomorskog obalnog sektora i drugima i svim aktivistima NOP-a i NOB-e.

43. istarska divizija jednako tako svih 30.000 boraca Istre, bili su garanti da će se Pazinske odluke o sjedinjenju Istre s domovinom u praksi provesti.

Jasno je da su Istrani tu borbu mogli uspješno okončati samo u zajednici sa partizanskim pokretom u Hrvatskoj i Jugoslaviji i uz vodstvo Josipa Broza Tita, koji se osobno suprotstavio volji velikih sila, donosio odluke vezane za Istru, Rijeku, Zadar i Slovensko primorje znajući da ima plebiscitarnu podršku naroda.

Kada se u Caserti 1944. sastao sa Vinstonom Čerčilom, Tito nije prihvatio namjeru, da se zapadni saveznici iskrcaju na istočnu obalu Jadrana i uspostave front preko Istre prema Beču i Budimpešti ispravno ocjenjujući da bi time bili ugroženi naši interesi. Takva strategija omogućila je, da naša armija oslobodi Trst 1. svibnja i prostor do Soče. Pošto to saveznicima nije odgovaralo, 5. svibnja 1945. je načelnik štaba Savezničke vrhovne komande u Italiji general Morgan otputovao u Beograd sa zahtjevom da se povuku jugoslavenske jedinice iz Istre i Slovenskog primorja, što je Tito odlučno odbio.

Velike sile su bile prinuđene prihvatiti takvo stanje za zelenim stolom i zato što se Međunarodna komisija Pariške mirovne konferencije, prilikom posjete Istri uvjerila u svemu tome na svakom svom koraku i morala sve te fakte i volju naroda priznati.

Presudno na konačnu odluku Pariške mirovne konferencije imale su naše velike žrtve.

Poznata je činjenica, da se na poziv KPJ i KPH razvio na prostorima bivše Jugoslavije dobro organiziran i masovan antifašistički pokret i relativno najveći u Hrvatskoj od svih zemalja Europe. U jedinicama NOV Hrvatske sudjelovale su pored Hrvata i ostali građani raznih nacionalnih zajednica: Slovenci, Srbi, Muslimani, Bošnjaci, Talijani, Česi, Mađari, Slovaci, Židovi i drugi što je sveobuhvatno i vjerodostojno antifašističko zajedništvo širokih narodnih slojeva stanovništva. Radi boljeg razumijevanja stvarnog doprinosa Hrvatske u antifašističkoj NOB-i u sastavu Međunarodne savezničke antifašističke koalicije treba znati, da je Hrvatska 1941. imala 3,5 milijuna stanovnika, a da je u NOR-u sudjelovalo više od 500.000 građana. Tada je Hrvatska činila 25% stanovništva Jugoslavije, ali je po broju antifašističkih boraca i partizanskih jedinica bila vodeća snaga NOV-e, zastupljena sa 34% u ukupnim snagama NOVJ.

U sastavu velike Savezničke koalicije NOVJ i partizanski odredi uistinu su činili treći front u Europi i po snazi vojske i povezivanju pola milijuna neprijateljskih vojnika sila Osovine.8 njemačkih armijskih korpusa, 20 divizija, te jedinica ustaša, četnika, belogardejaca i drugih izroda raznih nacionalnih varijanti.

O velikom doprinosu pobjedi nad fašizmom toj najretrogradnijoj opasnosti koja je ikada zaprijetila čovječanstvu, uvjerljivo svjedoči W. Churchill jedan od lidera antifašističke koalicije koji je krajem studenog 1943. godine na konferenciji velike trojice (D. Roosevelt, J.U. Staljin i W. Churchill) u Teheranu tražio veću pomoć za Jugoslavenske Titove partizane "jer oni vezuju više njemačkih divizija nego ih ima na talijanskom frontu".

Polazeći od neosporne i neupitne činjenice da je bitka protiv nacifašističkog okupatora i domaćih kvislinga, bila borba za slobodu i opstanak hrvatskog naroda, kada su stvorene osnovne pretpostavke Hrvatske državnosti pa makar i sa ograničenim suverenitetom. Povijesni slijed razvitka ZAVNOH-a i ustrojstvo Federalne Republike Hrvatske to nedvosmisleno potvrđuje. Upravo NOV Hrvatske, većine naroda i njenih građana u zajedništvu s drugim jedinicama NOVJ na čelu s vrhovnim zapovjednikom Josipom Brozom Titom oslobodila zemlju, svrstala Hrvatsku na stranu pobjednika u Međunarodnoj antifašističkoj koaliciji i konačno i definitivno sjedinili Istru, Rijeku, Zadar i pripadajuće otoke i vratili dijelove Dalmacije koje je Pavelić poklonio Mussoliniju kao i anektirana područja Međimurja i Baranje.

Borci Domovinskog rata obranili su domovinu i njen puni suverenitet u granicama uspostavljenim u NOB-i. Antifašističke stečevine dale su nam pravne pretpostavke za izlazak iz Jugoslavije i proglašenje nezavisnosti na osnovu Ustava SFRJ od 1974. godine o pravu republika na samoodređenje do otcjepljenja koje su odredbe u taj Ustav ugrađene na izričito traženje predsjednika J.B.Tita s velikim razlogom, mudrošću vizionara koji je dobro poznao balkanske prilike. Badinterova komisija morala je uvažiti ovo neosporno pravo Hrvatske. Tako je posredno upravo Tito omogućio hrvatsku samostalnost. To je cjelina nepobitne istine, kome krivo, a kome pravo.

Stoga se ne smije i ne može praviti razlike između boraca koji su stvarali i boraca koji su branili Republiku Hrvatsku jer žrtve to ne zaslužuju, a niti zdrav razum.

Antifašistička koalicija zemalja zapadne demokracije i istočno europskih ljevičarskih armija i partizanski pokret otpora pobijedili su najveće zlo u povijesti civilizacije. To nije bila samo pobjeda oružja, već i pobjeda civilizacije nad barbarstvom sa čime se ponosi svjetska ljudska civilizacija, pa ni hrvatsko društvo ne bi trebalo biti iznimka. I nije slučajno Europska unija dan pobjede nad fašizmom (9. svibanj) izabrala sa Dan Europe.

Međutim, svjedočimo eskalaciji revizionističkih, nacionalističkih i populističkih strasti dijela hrvatskog društva koji baštini kvislinšku NDH te vjerne sluge nacifašizma koji su bezpogovorno provodili nacističke, zločinačke i genocidne zakone u ideji i praksi, već punih 28 godina vrši se na najgrublji način svojevrsna lustracija NOP-a i NOB-e iz osvete i mržnje, protiv Ustavno i nemoralno, sveobuhvatno, povijesno, socijalno i ponižavajuće za naše zaslužne antifašističke borce Drugog svjetskog rata.

Ovom prilikom nećemo nabrajati mnoge slučajeve koji su u sukobu sa Ustavom i Zakonom, a nisu sankcionirana, već ih aktualna vlast RH tolerira, prešućuje ili čak podržava, počem od rušenja naših 3.000 spomenika, a mnogih velikih umjetničkih vrijednosti, marša crnokošuljaša, glorifikacija neofašističkih ideologija i njihove ikonografije širenjem mržnje što je pogubno za civilizacijske vrijednosti naše domovine.

Ratni zločini nepresušna su tema svih ovih godina i danas, a koje ekstremna desnica definira kao "komunističke zločine" jednostranim pristupom ratnim događajima i uz rat vezanih u nastojanju da se u javno miješanje usadi posve lažna slika o sukobljenim stranama u Drugom svjetskom ratu, izvrtavanjem i prešućivanjem povijesnih istina s ciljem stvaranja poželjne prošlosti i rehabilitaciji duha NDH demoniziranjem svega partizanskog.

A o tragediji čovječanstva, našim žrtvama, desetinama milijuna stradalih velikim dijelom nevinih ljudi, koje je prouzročio nacifašizam i njihove sluge, o tome se šuti, a djeluju po istoj zločinačkoj nacionalističkoj matrici svaki u svom brvnu, a tragično je da nisu ništa naučili iz povijesti.

Postoji užasan i provjeren podatak, da su ustaše samo u Jasenovcu, uz ostale žrtve ubili čak 19.475 djece.

Koliko je poučna i danas aktuelna izjava američkog generala Dwighta Einsehovera komandanta Zapadnog savezničkog fronta, kasnije američkog predsjednika u dva mandata, kada je odmah po završetku rata u Europi posjetio jedan nacistički logor, impresioniran stravičnošću, rekao: "Ima gadova koji će jednog dana reći da se to nije dogodilo". Svjedočimo generale, u pravu ste, ima ih dosta!

Ova prognozna zapažanja američkog generala slikovito detektiraju umove hrvatskih negacionista i povijesnih revizionista koji pišu krivotvorine – knjige, snimaju filmske pamflete kojima se negira povijesna realnost i masovne zločine u logoru Jasenovac. Šta više Društvu za istraživanje trostrukog logora Jasenovac Ministarstvo hrvatskih branitelja odobrilo je financijska sredstva, time je i Vlada RH postala financijer jednog negacionističkog pseudoznanstvenog udruženja koji plasira neistine o logoru Jasenovac. To je državni revizionizam.

Sramotno je što i državna televizija (HRT) koju plaćaju svi naši građani pod izgovorom na demokratsko pravo na drugačije mišljenje, pruža svesrdnu uslužnu pomoć ovim akterima šovinizma.

Ta gospoda ako žele biti principijelni morali bi optužiti i Engleze, Amerikance, Ruse i Francuze i druge, jer su se i oni borili protiv fašizma i nacizma i njihovih slugu, jer i oni imaju vlastite svojevrzne osvetničke "Bleiburge", ali se njihova javnost time ne opterećuje. Iako nemamo ništa protiv bilo kakvih objektivnih znanstvenih istraživanja, ali mitove i mitomanije ne prihvaćamo.

Ono što nas izuzetno smeta, a vrijeda nevine žrtve i zdrav razum je osjećaj jednostranosti pristupa i prosudbe nedostatkom povijesnog objektivizma u sagledavanju cjelovitosti istine kojim se služe ovi povijesni manipulatori i na taj način inficiraju neupućenoj javnost i degradiraju

hrvatsku kulturu.

Sa stanovišta religije zločin je uvijek zločin, ali sa stanovišta povijesti, etike, pravde i morala radi se o bitno različitim zločinima sukobljenih strana u ratu. Na našoj strani je pravda i legitimitet, a na drugoj strani agresija, represija i bezakonje. Jer se nivelacijom i relativizacijom zločina ne možemo složiti. Žrtve su žrtve, ali nisu sve žrtve rata iste, niti su sve žrtve nevine.

Svim nevinim žrtvama, ma gdje i na kojoj strani su nastale treba se i moramo se pokloniti. Mi osuđujemo svaki zločin.

Svjedoci smo jeftinog pokušaja izjednačavanja antifašizma i komunizma i na taj proziran način žele takav antifašistički komunizam osuditi zajedno sa fašizmom kao jednakog zla. Apsolutno je nemoguće povijesno i vrijednosno izjednačiti ideologije fašizma i komunizma.

Zamjenom teza nametnuli su nam lažnu dilemu koja se u dnevnoj politici ne rijetko čuje, o sukobu ustaša i partizana. Taj sukob na toj relaciji ne postoji. Već je postojao sukob fašističkog okupatora i partizana, a ustaše su bile sluge fašizma.

Za narasle nacionalističko populističke strasti i stanje duha u hrvatskom društvu neosporno najveću odgovornost snose najviši organi hrvatskih vlasti koji pojave širenja mržnje ne sankcioniraju ili ih oportunistički prešućuju, a ponekad čak i potiču.

Ocjenjujemo, da se i micanjem biste J.B.Tita iz ureda predsjednice RH koju je s velikim razlogom tamo postavio prvi hrvatski predsjednik Franjo Tuđman, uvelike radikalizirala politička scena u hrvatskom društvu, ohrabrine aveti prošlosti, a time su povrijeđeni osjećaji većine naših građana i na taj način bitno oslabile karike potrebnog zajedništva našeg društva. A zajedništvo se ne može graditi na povijesnom revizionizmu i socijalnim nepravdama.

Ova naša legitimacija antifašističkog otpora koja trajno živi nije samo simbol stradanja i patnje, već i simbol nade i slobode.

Iznad svega treba sačuvati čast i ponos velikih žrtava otpora nacifašističkim rasistima koji su smatrali da je sila njihovo pravo i njihov moral, a neki se time služe i danas, na vlastitu sramotu i sramotu vlasti koja im to dozvoljava.

Pozivamo mlađe generacije i nepristrane povjesničare, da pažljivo i objektivno istražuju našu povijesnu stvarnost i ljudsku savjest mnogih bez ksenofobija što krase civilizirana društva, jer se samo na antifašističkim tradicijama, utvrđeno našim Ustavom, jednakosti i pravednosti treba tražiti identitet i graditi budućnost Hrvatskog društva.

U Puli, 19.08.2019.

Tomislav **Ravnić**